

“Jezus en uw onsterfelijke ziel met elkaar verenigd te krijgen was voor ons van zo'n groot belang, dat we al zuchtend het net dan aan de ene kant en dan weer aan de andere kant hebben uitgeworpen” (pag. 40). Deze zin is te vinden in de inleiding die Comrie meegaf aan zijn bekende boek de ‘Eigenschappen van het zaligmakend geloof’. Comrie geeft met deze zin de bedoeling van zijn preken over de eigenschappen van het zaligmakend geloof aan: zondige mensen wijzen op het werk en de Persoon van de Zaligmaker. Zoals ooit Johannes de Doper wees op het Lam Gods, zo ook hebben al Gods knechten de roeping om te wijzen op de Heere Jezus. Dat is een belangrijk werk. Het is ook een werk met verschillende kanten en elementen. De Bijbel is niet voor niets een omvangrijk boek. Over de leer van het heil valt veel te zeggen. Het boek van Comrie is daarom een dik boek. Het gaat over geloof, vergeving, vernieuwing, wedergeboorte en vele andere zaken die in de orde van het heil naar voren komen. Het boek van Comrie is niet altijd een gemakkelijk boek. Het kost zeker inspanning om het boek van Comrie geheel door te lezen. De inspanning wordt echter wel rijk beloond. Het boek gaat diep in op de praktijk van het geestelijke leven. En dat is zeker belangrijk. Zelf heb ik in de achterliggende dagen het boek weer eens met heel veel stichting gelezen. Soms zit je wat zwijgend op de studeerkamer of in de auto over de dingen die Comrie aanreikt na te denken. Laten we dergelijke boeken dus lezen. Hoe lezen we echter een dergelijk boek? Laat ik daar eerst eens iets in algemene zin over opschrijven. Daarna hoop ik dan wat ruimte te hebben voor de verschillende preken.

De titel en het uitvoerige opschrift is al zeer veelzeggend. De titel van het boek luidt: “Verhandeling van enige eigenschappen van het zaligmakend geloof”. In het opschrift van dit boek blijkt dat Comrie de onbekeerden wil waarschuwen en aanmoedigen, de kinderen Gods wil onderwijzen en de kleingelovigen wil aansporen. Als we de inhoudsopgave nagaan dan vinden we daarin zaken als geloof en de vergeving der zonden, geloof en de vernieuwing, geloof en de wedergeboorte, geloof en de beloften van God, en zo meer. In 14 preken

behandelt Comrie allerlei elementen van het geloof en de heilsorde. Bovendien komen we voortdurend opmerkingen tegen gericht aan Gods kinderen en aan onbekeerde mensen. Een enkel citaat: “Velen zullen zeggen: Ja, het is waar; om behouden te worden moet de mens met God verzoend worden en deel krijgen aan de Borg, want buiten Christus is God een verterend Vuur. Mijn geliefden, dit kunnen wij wel weten uit Gods Woord, maar nu is de grote vraag: Bent u met Christus verenigd of niet? Onderzoek het toch en zie – alsof u in de tegenwoordigheid van de Heere bent – of u goede gronden hebt waaruit u mag afleiden: Ik ben werkelijk met Christus verenigd” (pag. 57). Laten we eens nagaan, in vergelijking met anderen, hoe Comrie de boodschap van zonde en genade aan de in zijn prediking verwoord.

Er zijn allerlei praktische boeken over geloof en de heilsorde geschreven. Laat ik eerst eens een bekend boek noemen van een Nederlandse oudvader. Florentius Costerus (1630-1703) schreef een boek onder de titel “De geestelijke mens”. Dat boek zet in met een preek over de inwendig roeping en het werk van de Heilige Geest in de wedergeboorte. Naar aanleiding van Joh. 3:3 wordt uitvoering ingegaan op het wonder van de levendmaking. Daarna komen dan verschillende preken over de bekering, vernieuwing, vergeving, en zo meer. Vooral het werk van de Heilige Geest krijgt, terecht, veel nadruk. In de Bijbel wordt daar ook veel op gewezen.

Een ander boek rond de het heil en het deel krijgen eraan is van John Flavel (1627-1691). Hij schreef het boek “The method of grace”. Onlangs is dit boek in het nederlands vertaald en uitgegeven onder de titel “Geschonken genade”. Een tijdje terug heb ik dit boek in de kerkbode besproken. Flavel begint zijn boek ook met de inwendige roeping maar gaat daarna in de tweede preek onmiddellijk tot de geestelijke vereniging van de zondaar met Christus. Dat was voor de puriteinen een zeer belangrijk accent. De geloofsvereniging met Christus is reeds bij Calvijn in boek III de inzet van de hele heilsleer. De puriteinen gaan in dit spoor verder. Ook bij iemand als Thomas Boston, in zijn Viervoudige Staat, vinden we deze

benadering. De vereniging met Christus wordt gezien als fundamenteel voor het deelhebben aan de genade Gods. God maakt uit genade zondaren zalig. In het Evangelie van de gekruisigde Christus komt Gods genade tot verloren mensen. Door het geloof krijgen zondaren persoonlijk deel aan Gods genade. De Reformatie leert alleen genade en alleen geloof. Het geloof verbindt een verloren zondaar aan Christus en Zijn gerechtigheid. Paulus zegt in de brief aan de Romeinen dat wij ‘met Hem één plant zijn geworden’ (Rom. 6:5). Keer op keer komen we die gedachte en die formulering tegen in de Bijbel. Het is een kerngedachte in de leer van het heil. Buiten Christus en de gemeenschap met Hem is er geen sprake van redding. Dat is een kerngegeven uit de Schrift.

Het is opvallend dat Comrie zijn boek de Eigenschappen begint met de geloofsvereniging met Christus. Daarin kiest hij bewust voor de puriteinse inzet van de heilsleer. Vanuit Rom. 8:30 kan de heilsleer worden opgebouwd. Het werk van de Heilige Geest krijgt dan een belangrijk accent. Hij verenigt de verloren zondaar met Christus. Vanuit 1 Kor. 1:30, Rom. 6:5 etc. valt de nadruk op Christus en Zijn weldaden. In die benadering valt vooral het accent op het werk van Christus in de gelovigen. We zien Comrie vooral de tweede benadering uitwerken. De heilsleer is bij hem sterk gericht op het deel krijgen en deel hebben aan Christus en Zijn gerechtigheid. Reeds het titelblad wil dat onderstrepen. De titel van de eerste preek brengt dit kernachtig onder woorden: “Het geloof is een genade, die de ziel zo nauw mogelijk met Christus verenigt”. En in de preek zelf geeft hij “een beschrijving van de werkzaamheden van het geloof, waardoor de vereniging tussen Christus en de ziel teweeggebracht wordt”. Kortom, zijn wij in Christus? Dat is een belangrijke vraag. Ook voor vandaag de dag. Laten we er een volgende keer eens wat dieper op ingaan. Het onderwijs van Comrie is vandaag niet verouderd! (wordt vervolgd)

Naar aanleiding van Alexander Comrie, ‘Verhandeling van enige eigenschappen van het zaligmakende geloof’, uitgave De Banier, 2012, € 24,90